

Прометей закутий (скорочено)

Есхіл

Стислий переказ, автор переказу: Світлана Перець.

Авторські права на переказ належать Укрлібу

Скеляста гірська пустеля. Гефест (бог-коваль), Влада і Сила (слуги Зевсові) підводять в'язня Прометея до скелі. Тут, у безлюдній і пустельній Скіфії, вони мають прикути титана Прометея до стрімкої кручі. Це кара за те, що він дав людям вогонь.

Гефест жалів Прометея і говорив, що мусить прикувати його не з доброї волі. Та бог-коваль змушений послухатися наказу батька Зевса, і Влада квапить його виконати завдання. Гефест міцно прибив руки Прометея, а потім простромив його груди залізним загостреним клином. Гефест мало не плакав з Прометеевих мук, а Влада наказувала обв'язати Прометею ребра ланцюгами, гомілки закувати в кільця, а прицвяховані ноги прикувати. Влада говорила, що Прометей хоч і має ім'я прозорливого, та зараз сам потребує визволителя.

Коли Гефест, Влада й Сила пішли, Прометей залишився сам і почав прикликати Ефіра, бистрокрилі вітри, морські хвилі, сонце, щоб вони побачили, як сам бог терпить від богів. На довгі тисячі літ Прометея чекали мордування. Титан питає, коли ж буде край його страждань. Він міг бачити майбутнє і передбачав, що для нього немає несподіваних нещасть, отже, він легко повинен зносити свою долю.

До Прометея почав наближатися хор Океанід, дочок Океанових. Вони з'явилися на крилатій колісниці, щоб пожаліти Прометея. Він хотів, щоб його краще кинули у володіння Аїда, ніж тут, де і смертні, і боги можуть радіти з його мук. Прометей каже, що хоч знаходиться у путах, але ще знадобиться Зевсу, щоб викрити нову змову проти бога. І хоч Зевс проситиме та погрожуватиме, щоб дізнатися таємницю, він не скаже.

Старша Океаніда розпитує Прометея, за що ж так тяжко він покараний. Прометей розповідає, що разом з матір'ю допомагав Зевсові, і коли той посів трон, то розділив між богами дари, а людству не дав нічого. Тоді Прометей наважився допомогти людям.

На крилатому коні з'являється Океан. Він теж співчуває титану, просить його погамувати себе і пошукати визволення з цих мук. Він пропонує допомогу: піде до Зевса та спробує врятувати Прометея. Титан дякує, але просить не трудитися марно, хай вже йому погано, але він не хоче, щоб іншим це спричинилося до горя. Прометей вважає марним трудом прохати про щось Зевса.

Океан відлітає. Хор співає, висловлюючи жаль до Прометея, а він розповідає, що зробив для людей. Титан дав їм розум, наділив мудрою розважністю, пояснив їм таємничий схід і захід небесних світил, винайшов для них науку чисел, дав їм творчу пам'ять, винайшов всі знаряддя праці, навчив виготовляти ліки, установив різні способи віщування. Прометей впевнений, що перетерпить свої муки, бо "Безсила

вмілість перед Неминучістю", а стерничі Неминучності — Три Мойри і всепам'ятні Ерінні, і навіть Зевсові не уникнути своєї долі.

Вбігає божевільна Іо (діва-телиця, дочка Інахова), в неї на лобі коров'ячі роги. Діву жахають укуси страшного гедзя, який переслідує її. Прометей співчуває доньці Іпаха, у яку закохався Зевс, а його дружина Гера наслала на неї гедзя. Спершу Іо не впізнає Прометея, але він розповідає, хто він є. Тоді Іо питає, що чекає її в майбутньому, чи настане край її блуканням. "Не знати цього краще, ніж довідатись", — говорить Прометей. Іо вмовляє його розповісти, але перед цим вона розповідає свою історію, яку хоче дізнатися хор Океанід.

Іо розповідає, що колись бачила кожної ночі видива, які шептали їй, що сам Зевс хоче мати її за дружину. Якось дівчина розповіла про ці видива батькові. Той посилав численних провісників в Додону і до Піфії, щоб довідались, як догодити богам. І от Інаху було оповіщено вигнати дочку з вітчизни, щоб блукала по світах. Вірячи провіщенню, батько вигнав дочку, і вона враз втратила розум і подобу, перетворившись на телицю, а всюди за нею женеться скажений гедзь. Тепер діва просить Прометея сказати, яке буде її майбутнє.

Прометей розкажує Іо, що їй треба йти на схід сонця до кочів'я Скіфів, обминувти їх, далі треба йти до ріки Напасниці, але не переходити її, аж поки не дійде до височенного хребта Кавказу. Звідти треба йти на південь, до амазонок, які переведуть її до Істму Кімерійського. Там Іо має перепливти Меотійську протоку і дістатися на Азійський суходіл. Та це лише початок.

Хор Океанід питає, які ж муки ще чекають Іо. Прометей відповідає: "Бурхливе море згуби нещасливої". Тоді Іо каже, що їй краще кинутись зі скелі і розбитися. Титан жаліється, що він навіть такого не може зробити, бо йому вмерти не присуджено, його стражданням не буде кінця, поки Зевс не упаде з державності. Іо тішиться, що так станеться, адже багато страждає через нього, а Прометей розповідає, що у Зевса народиться дитя, могутніше від нього.

Іо дізнається, що Прометея зможе звільнити один з її потомків. Прометей дає Іо вибір, про що вона хотіла б дізнатися: чи про останок своїх мук, чи про його визволення. Хор Океанід пропонує, щоб Іо дізналася про кінець своїх мук, а вони дізналися про Прометеевого визволителя.

Прометей каже Іо, що їй треба прямувати на Схід. Вона мусить добутися до передгір Кісфени — піль Горгонових, потім оминувти Горгон, грифів, Зевсових псів, кінну рать. Від них усіх треба тікати і добратися у далекий край, до чорного народу, де Ефіоп-ріка. У гирлі Нілу Іо побудує з синами висілок. В самому нільському гирлі, у місті Каноб Зевс поверне Іо розум, а вона народить йому чорного сина Епафа. З нащадків Іо вийде славний герой, який звільнить Прометея.

Раптом на Іо нападає гедзь, божевілля знову хвилею навалює на неї, і вона біжить геть.

Прометей говорить хору Океанід, що Зевс в майбутньому терпітиме важчу кару, ніж він. Хор попереджує, що за такі слова Зевс може наслати на Прометея ще важчі

муки, але титан зовсім не боїться.

З'являється Гермес, Зевсів вісник. Гермес прийшов за наказом Зевса, щоб розвідати у Прометея про шлюб, через який той втратить трон. Прометей говорить, що не скаже нічого. Він бачив падіння двох тиранів і побачить падіння третього. Гермес вмовляє Прометея і погрожує гнівом Зевса. Прометей не хоче поміняти своє нещастя на негідне рабство. Він відкрито каже, що ненавидить усіх богів, бо за добре вони віддячили йому злим. Прометей каже, що нема таких мук, ані хитрощів, щоб він розказав усе. Тільки коли Зевс розв'яже ганебні пута, він все розповість. Гермес називає Прометея занадто самовпевненим і каже, що Зевс розтрощить блискавицею ці скелі, а камінь сховає тіло Прометея. І поки він знову зможе вийти на світло, сповняться довгі віки. А орел щодня прилітатиме і роздиратиме його тіло.

Хор Океанід просить Прометея послухатися, але титан каже, що все це він знав наперед, а зазнати мук ворогу від ворогів — не ганьба. Гермес наказує Океанідам тікати геть, щоб не постраждати від рикання грому. Ті кажуть, що готові перетерпіти з Прометеєм усе, а зрада для них огидна.

Прометей відчуває, що наближаються громи і блискавиці, звідусіль летять вітри. Всю цю бурю наслав розлючений Зевс. Прометей кличе матір та ефір, щоб побачили, як безвинно він страждає.

При гromі й блискавицях скеля з Прометеєм провалюється в безодню.

Стислий переказ, автор переказу: Світлана Перець.

Авторські права на переказ належать Укрлібу